

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 591/2012-55

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. septembra 2013 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť spoločnosti T., spol. s r. o., zastúpenej advokátkou JUDr. E. K., B., vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 M Cdo 17/2011 z 21. decembra 2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 M Cdo 17/2011 z 21. decembra 2011 bolo porušené základné právo spoločnosti T., spol. s r. o., na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 M Cdo 17/2011 z 21. decembra 2011 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť spoločnosti T., spol. s r. o., trovy konania v sume 407,55 € (slovom štyristosedem eur a päťdesiatpäť centov), a to v lehote dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu do rúk advokátky JUDr. E. K., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav

1. Obchodná spoločnosť T., spol. s r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), je spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá bola založená v roku 1993, zapísaná do obchodného registra 12. januára 1994 a začala vykonávať podnikateľskú činnosť. V dôsledku toho sa okrem iného stala daňovníkom dane z príjmov právnických osôb a od 1. februára 1994 platiteľom dane z pridanej hodnoty.

2. Daňový úrad Banská Bystrica II (ďalej len „daňový úrad“ alebo „správca dane“) 14. apríla 1998 oznámil sťažovateľke začatie daňovej kontroly zameranej na preverenie skutočností pre správne určenie dane z príjmov právnických osôb za roky 1996 a 1997, dane z pridanej hodnoty za rok 1997 a ďalších daňových povinností. Začiatok daňovej kontroly bol určený na 11. máj 1998. Priebežné výsledky daňovej kontroly boli prerokované so sťažovateľkou na ústnych pojednávaniach 11. a 15. júna 1998. Dňa 15. decembra 1998 bolo daňové konanie (výkon daňovej kontroly) voči sťažovateľke prerušené na účely zabezpečenia vyjadrenia iných orgánov štátnej správy.

2.1 Na účely zabezpečenia výsledkov daňovej kontroly bolo voči sťažovateľke postupne vydaných niekoľko predbežných opatrení:

a) rozhodnutím zo 16. decembra 1998 bol sťažovateľke zadržaný nadmerný odpočet dane z pridanej hodnoty za október 1998 v sume 1 515 484 Sk,

b) rozhodnutím z 12. apríla 1999 bolo sťažovateľke zakázané nakladať s nehnuteľnosťami vedenými na liste vlastníctva č. 4059 v k. ú. B. a na liste vlastníctva č. 123 v k. ú. U.,

c) ďalším rozhodnutím z 12. apríla 1999 bol sťažovateľke zadržaný nadmerný odpočet dane z pridanej hodnoty za mesiac február 1999 v sume 305 236 Sk, keď predpokladaná výška dorubenej dane mala byť 1 820 720 Sk,

d) rozhodnutím z 21. mája 1999 bol sťažovateľke zadržaný nadmerný odpočet dane z pridanej hodnoty za október 1998 v sume 563 797 Sk, keď predpokladaná výška dorubenej dane mala byť 2 384 517 Sk.

Rozhodnutím zo 7. júla 1999 boli z predbežného opatrenia z 12. apríla 1999 [pozri predchádzajúci bod, písm. b)] vyňaté niektoré nehnuteľnosti na liste vlastníctva č. 4059, okrem jedného pozemku a stavby na ňom postavenej.

2.2 Dňa 25. júna 1999 bola založená spoločnosť T., a. s. Valné zhromaždenie tejto spoločnosti 13. decembra 1999 rozhodlo o zvýšení jej základného imania o 19 200 000 Sk, a to nepeňažným vkladom sťažovateľky, ktorý pozostával jednak z nehnuteľného majetku na liste vlastníctva č. 4059 (vyňatého z predbežného opatrenia daňového úradu; pozri predchádzajúci odsek) a jednak z hnutel'ného majetku (strojové a technické zariadenie). Za tento nepeňažný vklad získala sťažovateľka akcie v spoločnosti T., a. s., zodpovedajúce 95 % podielu na základnom imaní. Tieto akcie sťažovateľka postupne previedla na manželky svojich konateľ'ov.

Nadobudnuté nehnuteľnosti a zariadenia T., a. s., využívala na podnikanie v rovnakej oblasti ako sťažovateľka, ktorá mala byť v tom čase v dôsledku prebiehajúcich daňových kontrol vylúčená z možnosti zúčastňovať sa verejných súťaží. Táto spoločnosť v roku 2000 prevzala aj úverový záväzok sťažovateľky voči P., a. s.

2.3 Daňová kontrola u sťažovateľky (pozri bod 2.1) bola ukončená 14. októbra 1999 a 20. októbra 1999 bol o nej vyhotovený protokol, podľa ktorého možno najvýznamnejšie zistenia daňovej kontroly týkajúce sa dane z príjmov právnických osôb a dane z pridanej hodnoty zhrnúť takto:

Daň z príjmov právnických osôb

a) Za zdaňovacie obdobie roka 1996 správca dane zvýšil základ dane o 1 309 185 Sk, z toho 26 000 Sk bola sťažovateľkou nesprávne vyčíslená lízingová splátka a 1 283 179 Sk predstavovali náklady na stavebné práce uplatnené sťažovateľkou ako daňové výdavky, správca dane však príslušné faktúry považoval len za fiktívne, teda vystavené len na účely zníženia základu dane.

b) Za zdaňovacie obdobie roka 1997 správca dane zvýšil základ dane o 17 309 695 Sk v dôsledku neuznania viacerých daňových výdavkov uplatnených pôvodne sťažovateľkou, a to

- 42 738 Sk v dôsledku zníženia uplatneného odpisu hmotného investičného majetku jeho preradením z prvej do druhej odpisovej skupiny,
- 39 009,60 Sk v dôsledku nesprávneho vyčíslenia lízingovej splátky,
- 11 460 000 Sk v dôsledku zníženia uplatnenej rezervy na stavebné náklady v podstate z dôvodu, že uvedená suma podľa správcu dane nezodpovedala skutočnej hodnote týchto nákladov, ako boli vyčíslené v ohlásení stavebnému úradu,
- 3 943 680 Sk v dôsledku neuznania časti nákladov na zemné práce, keď správca dane usúdil, že príslušné faktúry boli fiktívne, pretože vykonávateľ týchto prác nepodal daňové priznanie k dani z príjmov právnických osôb, v ktorých by tieto príjmy priznal,
- 1 440 000 Sk v dôsledku zvýšenia vstupnej ceny nehnuteľnosti, ktorú sťažovateľka odpisovala ako svoj majetok, o províziu za sprostredkovanie kúpy.

Daň z pridanej hodnoty

c) Správca dane kontrolou faktúr dospel k záveru, že časť súm, ktoré sťažovateľka uplatnila na odpočet ako daň na vstupe, bola uplatnená neoprávnene. Dôvodom toho bolo, že dodávatelia týchto plnení sami daňové priznanie k dani z pridanej hodnoty, kde by priznali daň na výstupe z týchto plnení, v príslušných zdaňovacích obdobiach nepodali, ale podali ich až po začatí daňovej kontroly u sťažovateľky. Tým dospel správca dane k záveru, že príslušné faktúry boli fiktívne, teda vystavené len na účel ovplyvnenia základu dane z pridanej hodnoty. Na základe toho správca dane znížil sumy oprávneného nadmerného odpočtu uplatneného sťažovateľkou (a tým zvýšil sumu vlastnej daňovej povinnosti) takto:

- za december 1996 o 76 991 Sk,

- za jún 1997 o 32 175 Sk,
- za júl 1997 o 69 732 Sk,
- za august 1997 o 33 696 Sk,
- za september 1997 o 22 874 Sk,
- za október 1997 o 10 472 Sk,
- za november 1997 o 67 673 Sk.

Konatelia sťažovateľky protokol o výsledkoch daňovej kontroly nepodpísali, ale priložili k nemu vlastné písomné stanovisko.

2.4 V nadväznosti na výsledky daňovej kontroly daňový úrad vydal niekoľko dodatočných platobných výmerov, ktorými vymeral sťažovateľke zistené rozdiely v dani z príjmov právnických osôb a dani z pridanej hodnoty, ako aj jej zákonné zvýšenie. Okrem iného išlo o tieto dodatočné platobné výmery:

a) dodatočný platobný výmer č. 249/99 z 15. novembra 1999, ktorým bola sťažovateľke dorubená daň z príjmov právnických osôb za zdaňovacie obdobie roka 1996 zvýšená oproti daňovému priznaniu o 524 000 Sk,

b) dodatočný platobný výmer č. 250/99 z 15. novembra 1999, ktorým bola sťažovateľke dorubená daň z príjmov právnických osôb za zdaňovacie obdobie roka 1997 zvýšená oproti daňovému priznaniu o 6 923 600 Sk,

c) dodatočný platobný výmer zo 16. novembra 1999, ktorým bola znížená výška uplatnených odpočtov dane z pridanej hodnoty za december 1996 [sumu zníženia pozri v bode 2.3 písm. c)], a tým dorubená daň z pridanej hodnoty na úhradu,

d) dodatočný platobný výmer zo 16. novembra 1999, ktorým bola znížená výška uplatnených odpočtov dane z pridanej hodnoty za jún a august 1997 [sumu zníženia pozri v bode 2.3 písm. c)], a tým dorubená daň z pridanej hodnoty na úhradu,

e) dodatočný platobný výmer zo 16. novembra 1999, ktorým bola znížená výška uplatnených odpočtov dane z pridanej hodnoty za júl, september, október a november 1997 [sumu zníženia pozri v bode 2.3 písm. c)], a tým dorubená daň z pridanej hodnoty na úhradu.

2.5 Sťažovateľka sa proti uvedeným platobným výmerom bránila odvolaniami podanými na vtedajšom Ústrednom daňovom riaditeľstve Slovenskej republiky (ďalej len „daňové riaditeľstvo“), ktoré o nich postupne rozhodlo takto:

a) rozhodnutím z 24. februára 2000 zrušilo dodatočný platobný výmer uvedený v bode 2.4 písm. d) a vec vrátilo daňovému úradu kvôli nedostatočnému zisteniu skutkového stavu a nedostatočnému odôvodneniu zníženia uplatnených odpočtov,

b) rozhodnutím z 30. mája 2000 zmenilo dodatočný platobný výmer č. 249/99 [bod 2.4 písm. a)] tak, že sťažovateľke dorubilo daň z príjmov právnických osôb zvýšenú len o 10 400 Sk, keď sa nestotožnilo s názorom daňového úradu, že faktúry za uplatnené náklady za stavebné práce sú fiktívne a práce neboli vykonané,

c) rozhodnutím z 12. júna 2000 zmenilo dodatočný platobný výmer č. 250/99 [bod 2.4 písm. b)] tak, že sťažovateľke dorubilo daň z príjmov právnických osôb zvýšenú len o 6 828 400 Sk, keď – na rozdiel od správcu dane – dospelo k záveru, že sťažovateľkou vytvorená rezerva na stavebné náklady nie je rezerva na opravy a udržiavacie práce, ale na technické zhodnotenie. Potom ju ale nebolo prípustné uplatniť ako daňový výdavok, ale naopak, mala zvýšiť vstupnú cenu príslušnej nehnuteľnosti a aj jej ročný odpis. V ostatných položkách sa však daňové riaditeľstvo s dôvodmi odvolania stotožnilo.

Zo zisteného skutkového stavu nie je úplne zrejmé, čo sa stalo s ďalšími rozhodnutiami správcu dane [pozri bod 2.4 písm. c) a e)].

2.6 Proti rozhodnutiu daňového riaditeľstva z 12. júna 2000 podala sťažovateľka žalobu podľa § 247 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudkom sp. zn. 4 SŽ 134/2000 z 28. novembra 2000 napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil daňovému riaditeľstvu na ďalšie konanie. Najvyšší súd považoval napadnuté rozhodnutie za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, pretože vykonané dokazovanie podľa neho nepostačovalo na záver, že vykonané stavebné práce neboli opravami a udržiavacími prácami, ale technickým zhodnotením, a teda ani na záver, že rezervy na ne nebolo možné uznať ako daňové výdavky.

V nadväznosti na to daňové riaditeľstvo rozhodnutím z 28. februára 2001 opätovne rozhodlo o odvolaní sťažovateľky tak, že dodatočný platobný výmer č. 250/99 [bod 2.4 písm. b)] zrušilo a vec vrátilo daňovému úradu na nové konanie v podstate z rovnakých dôvodov ako najvyšší súd.

Daňový úrad po zrušení dodatočného platobného výmeru

a) jednak rozhodnutím zo 7. marca 2001 zrušil predbežné opatrenie nariadené rozhodnutím z 12. apríla 1999 [bod 2.1 písm. b)] v tom rozsahu, v akom ešte bolo účinné, a

b) jednak 15. marca 2001 vydal rozhodnutie o vrátení preplatku na dani z príjmov právnických osôb vzniknutého v dôsledku zrušujúceho rozhodnutia daňového riaditeľstva.

Dňa 16. júla 2001 správca dane začal u sťažovateľky novú komplexnú daňovú kontrolu, ktorá trvala až do 30. novembra 2001 a bola zameraná aj na kontrolu dane z príjmov za rok 1997 (v tejto časti išlo o opakovanú kontrolu) a dane z pridanej hodnoty za rok 1997. Na základe výsledkov daňovej kontroly správca dane opätovne dorubil sťažovateľke tak daň z pridanej hodnoty za rok 1997 (v sume 6 053 Sk, rozhodnutie z 27. decembra 2001), ako aj daň z príjmov právnických osôb za rok 1997 (v sume 37 600 Sk, rozhodnutie z 28. decembra 2001). V posledne uvedenom rozhodnutí správca dane v podstate akceptoval argumenty sťažovateľky a výslovne uznal za správnu tvorbu rezervy na opravu hmotného investičného majetku, preverenie jej použitia v zdaňovacom období roka 1998 však výslovne vyhradil ďalšej daňovej kontrole.

2.7 Daňovú kontrolu zameranú na daň z príjmov právnických osôb za zdaňovacie obdobie roka 1998 správca dane začal 14. decembra 2001. Na zabezpečenie jej účelu 16. apríla 2002 vydal predbežné opatrenie, ktorým zakázal sťažovateľke nakladať s nehnuteľnosťou v k. ú. B. a parc. č. 1455/1, 1455/3 a 1455/4.

Protokol o daňovej kontrole bol správcom dane spísaný až 6. mája 2002 a jej najvýznamnejším zistením bolo neuznanie rezervy vytvorenej na opravu nehnuteľného majetku medzi daňové výdavky zdaňovacieho obdobia roka 1998, keď podľa daňového úradu išlo o modernizáciu a technické zhodnotenie tohto majetku, ktoré nie je daňovým výdavkom, ale zvyšuje cenu majetku vstupujúcu do odpisovania a zodpovedajúci odpis.

V dôsledku toho bol zvýšený základ dane z príjmov právnických osôb za rok 1998 o 17 432 007 Sk.

Na základe výsledkov vykonanej daňovej kontroly bola sťažovateľke rozhodnutím z 9. decembra 2002 dorubená daň z príjmov právnických osôb za rok 1998 zvýšená o 6 972 800 Sk. Rozhodnutie prevzal správca konkurznej podstaty (pozri ďalší bol 2.8) a vzdal sa odvolania proti nemu.

2.8 Po problémoch so splácaním úverových záväzkov voči L., a. s., (dnes S., a. s.) bol na sťažovateľku 9. apríla 2002 vyhlásený konkurz. V rámci konkurzu došlo okrem iného k tomu, že pohľadávky L., a. s., voči sťažovateľke prevzala spoločnosť A., a. s., ktorá zároveň prevzala jej záväzok voči Daňovému úradu Bratislava V, ktorý sa v dôsledku zmeny sídla sťažovateľky stal jej miestne príslušným správcom dane (ďalej rovnako len „daňový úrad“ alebo „správca dane“), a to v rámci širšej dohody so sťažovateľkou o spôsobe riešenia jej finančných problémov. Súčasťou tejto dohody (uzavretej písomne až po zrušení konkurzu, 22. júla 2004) je aj záväzok spoločnosti A., a. s., poskytnúť sťažovateľke poradenstvo pri odstraňovaní následkov konkurzu a reštrukturalizáciou za odplatu v sume 2 500 000 Sk. Ďalšiu pohľadávku voči sťažovateľke, ktorej majiteľom (veriteľom) bola P., a. s., si nechal postúpiť jeden zo spoločníkov sťažovateľky.

Na základe toho bol na návrh sťažovateľky a so súhlasom konkurzných veriteľov konkurz na ňu zrušený k 8. júlu 2004.

2.9 Po zmene sídla sťažovateľky do B. bola v roku 2005 na jej žiadosť povolená obnova daňového konania ukončeného rozhodnutím z 9. decembra 2002 uvedeným v bode 2.7 z dôvodu, že toto rozhodnutie bolo vydané počas konkurzu na spoločnosť, bolo doručené správcovi konkurznej podstaty, ktorý sa vzdal odvolania proti nemu. Keďže správca nemal k dispozícii všetky potrebné podklady a konatelia sťažovateľky neboli počas konkurzu oprávnení konať za sťažovateľku, nebolo možné v pôvodnom konaní včas uplatniť všetky dôkazné prostriedky týkajúce sa charakteru prác, ktoré správca dane preklasifikoval z udržiavacích prác na technické zhodnotenie. V obnovenom konaní správca dane novým rozhodnutím z 13. decembra 2005 v podstate v celom rozsahu akceptoval

argumentáciu sťažovateľky a nedorubil jej za zdaňovacie obdobie roka 1998 žiadnu daň z príjmov právnickej osoby okrem tej, ktorú sama priznala v daňovom priznaní a zaplatila.

Tým sa v podstate konanie daňového úradu voči sťažovateľke skončilo.

3. Správca konkurznej podstaty sťažovateľky sa žalobou podanou Okresnému súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) 18. decembra 2003 voči Slovenskej republike ako žalovanej domáhal náhrady škody, ktorú odôvodnil tým, že spôsob výkonu daňových kontrol už opísaných a s nimi spojené predbežné opatrenia mali likvidačný charakter vo vzťahu k podnikateľskej činnosti sťažovateľky. Táto sa stala nefunkčným subjektom, nebola schopná uhrádzať svoje záväzky a bola vo výsledku nútená zastaviť svoju podnikateľskú činnosť. Rozhodnutia správcu dane o dorubení dane z príjmov boli napokon zrušené rozsudkom najvyššieho súdu ako nezákonné. Správca dane zároveň uplatnil niektoré ďalšie súvisiace nároky, ktoré v dôsledku toho vznikli (podrobnejšie pozri ďalej bod 3.1).

Po zrušení konkurzu sa žalobkyňou stala sama sťažovateľka.

3.1 Po viacerých zmenách a čiastočných späťvzatiach žalobného návrhu pozostával nárok uplatnený sťažovateľkou voči štátu z týchto položiek:

a) 53 671 321 Sk ako ušlý zisk, resp. strata goodwillu (hodnoty „mena“ spoločnosti) za obdobie od 31. decembra 1998 až 31. marca 2001 (pričom tento nárok bol neskôr prepočítaný k 31. decembru 2004), z titulu obmedzenia podnikateľskej činnosti sťažovateľky; k tomuto nároku bol uplatnený úrok z omeškania od 1. januára 2005,

b) 1 675 980 Sk ako odmena advokátskej kancelárii za zastupovanie pred najvyšším súdom (pozri bod 2.6),

c) 60 000 Sk ako odmena daňovej poradkyne za zastupovanie v daňovom konaní,

d) 300 000 Sk ako náklady na vyhotovenie znaleckého posudku na určenie výšky ušlého zisku,

e) 598 900 Sk ako odmena správcu konkurznej podstaty,

f) 2 500 000 Sk ako odmena spoločnosti A., a. s., za odborné poradenstvo pri odstraňovaní následkov konkurzu.

3.2 Okresný súd rozsudkom č. k. 9 C 219/2003-1120 z 12. júna 2009 žalobe sčasti vyhovel a priznal sťažovateľke

a) nárok na ušlý zisk [bod 3.1 písm. a)] za obdobie od 31. decembra 1998 do 31. marca 2001 len vo výške 584 491,46 € s úrokom z omeškania 8 % ročne od 1. januára 2005 do zaplatenia,

b) náhradu odmeny vyplatenej správcovi konkurznej podstaty a odmeny za vypracovanie znaleckého posudku [bod 3.1 písm. d) a e)],

a zamietol žalobu

c) vo vzťahu k zvyšku ušlého zisku [bod 3.1 písm. a)] a čo sa týka všetkých ostatných položiek uvedených v bode 3.1 písm. b), c) a f).

Po rekapitulácii skutkového stavu, ako ho ústavný súd zhrnul v predošlých bodoch, okresný súd v odôvodnení uviedol, že podľa posudku súdom ustanoveného znalca predstavovala výška ušlého zisku sťažovateľky do 31. marca 2001 (po prepočítaní) sumu 584 491,46 € a bola spôsobená tým, že sťažovateľka za toto obdobie nedosiahla také hospodárske výsledky, aké by bolo možné so zreteľom na pravidelný chod vecí očakávať. Sťažovateľka sa najmä nemohla zúčastňovať na výberových konaniach na získanie štátnych objednávok (zákaziek), resp. objednávok celkovo. Suma prostriedkov zadržovaných, resp. vyrubených správcom dane je nepodstatná, lebo sťažovateľka by ich vôbec nedokázala zaplatiť. K otázke príčin tohto stavu a k právnej stránke celej veci okresný súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol:

„Súd uložil znaleckej organizácii úlohu, aby vypočítala ušlý zisk organizácie žalobcu (t. j. sťažovateľky, pozn.) za obdobie, odkedy daňová kontrola Daňového úradu II Banská Bystrica citelne negatívne zasiahla do hospodárskej činnosti organizácie žalobcu až do obdobia, kedy došlo k finančnému vyrovnaníu – rozhodnutiu o vrátení zadržanej neprávom vyrubenej dane z príjmu obyvateľstva za rok 1997, t. j. ku koncu marca roku 2001.

Zo znaleckého dokazovania nesporne vyplýva, že hlavné a jediné príčiny, ktoré viedli k zníženiu predpokladaného zisku organizácie žalobcu, boli kroky daňového úradu smerujúce k zadržaniu finančných prostriedkov žalobcu pre účely zabezpečenia predpokladanej pohľadávky nedoplatku z titulu dane z príjmu právnických osôb za rok 1997 vrátane opatrení, ktorými bolo žalobcovi zakázané disponovanie s jeho majetkom, keď

v konečnom dôsledku po zrušujúcom rozhodnutí Najvyšším súdom SR v konaní 4Sž/134/2000 daňový úrad sám uznal svoj postup za nesprávny a vrátil neprávom zadržaný nedoplatok dane rozhodnutím zo dňa 15. 03. 2001.

Je zrejmé, že daňový úrad pri daňovej kontrole mal právo zadržať tieto finančné prostriedky, mal právo tiež vydať predbežné opatrenie, v ktorom zakázal disponovať s nehnuteľnosťami pre účely zabezpečenia vymožitelnosti svojej pohľadávky do budúcnosti. Keďže však samotný postup daňového úradu a jeho úvahy, ktorými sa riadil v priebehu daňovej kontroly, vo vzťahu ku žalobcovi boli nesprávne z dôvodov, ktoré už podrobne uviedol NS SR vo svojom zrušujúcom rozhodnutí a ktoré boli neskôr preukázané v ďalšom konaní, súd považoval aj tento úradný postup, ktorý nespočíval v samotnej rozhodovacej činnosti za nesprávny, najmä z dôvodu, že výrazne a po dlhú dobu zasahoval do hospodárskej činnosti žalobcu tak, že ohrozil jeho samotnú existenciu. V konaní nebol zistený žiadny iný dôvod, ktorý by žalobca ako fungujúca firma, bol nútený robiť také kroky a opatrenia, aké boli v konaní preukázané, najmä založiť inú firmu – akciovú spoločnosť, na ktorú previedol svoj majetok hnutel'ný aj nehnuteľný. Táto firma, až po dlhšej dobe určite s vynaložením väčšieho úsilia, než by za bežných predpokladaných okolností bolo potrebné u žalobcu, nadobudla opäť zákazky v hlavnom predmete činnosti žalobcu a dosiahla ním predpokladaný zisk až v roku 2002.

Súd v zmysle uvedeného považoval škodu predstavujúcu ušlý zisk za obdobie od 31. 12. 1998 do 31. 03. 2001 tak, ako bol vyčíslený v ZP ÚSI Ž. (znaleckom posudku znalca, pozn.), za škodu vzniknutú v priamej príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím Daňového úradu II zo dňa 15. 11. 1999, č. platobného výmeru 250/99 ako rozhodnutia ÚDR SR zo dňa 12. 06. 2000 zrušenými rozhodnutím NS SR v konaní 4Sž 134/00, ako aj ostatnými krokmi daňového úradu v priebehu celej prvej daňovej kontroly začatej v roku 1998.

...

Vo vzťahu ku časti žalovanej škody spočívajúcej v ušlom zisku za obdobie od 01. 01. 2002 do 31. 12. 2004 súd tento návrh zamietol z dôvodu, že v tomto období už akciová spoločnosť s rovnakými konateľmi (správne má byť predstavenstvom, pozn.), predmetom činnosti, majetkom, ktorý bol vložený od žalobcu do tejto spoločnosti, dosahovala predpokladaný zisk žalobcu, a teda priznanie nároku v tejto časti by odporovalo

dobrym mravom. V tomto smere sa vyjadrila aj vypracovateľka znaleckého posudku Ú. a súd sa s týmto záverom stotožňuje z dôvodov v tomto posudku uvedených.

Za obdobie od 01. 04. 2001 do 06. 07. 2001, kedy mala začať opakovaná daňová kontrola; neexistovalo žiadne rozhodnutie daňového úradu, ani postup, ktorý by súd mohol považovať za nesprávny úradný postup, a teda nemohla za toto obdobie ani vzniknúť zodpovednosť štátu v mysle zákona 58/1969 Zb.

V období od 06. 07. 2001 bola vykonávaná opakovaná daňová kontrola dane z príjmu právnických osôb za rok 1997 a 06. 12. 2001 bol prijatý protokol z tejto kontroly, kde v dani z príjmu za zdaňovacie obdobie roku 1997 sa mení základ dane z čiastky 4 087 000,- Sk na novo vypočítaný základ dane na 4 181 000,- Sk, čím vznikol doplatok daňovej povinnosti v sume 37 600,- Sk, pričom daňový úrad konštatuje, že preverí aj skutočnosti uvedené v rozsudku NS SR, ktoré boli kontrolou DÚ jednak v oblasti tvorby rezervy na opravu HIM uznané za rok 1997.

Ich použitie v roku 1998 malo byť predmetom ďalšej kontroly.

Na základe tejto kontroly (za obdobie roku 1997) bola zvýšená daň z pridanej hodnoty za rok 1997 v sume 3 027,- Sk a daň zo závislej činnosti a funkčných požitkov za roka 1997 v sume 5 655,- Sk a penále v tejto istej sume. S týmto protokolom bol daňový subjekt žalobcu a jeho konatelia oboznámení, súhlasili s ním, aj ho podpísali (viď. strana 15, 16 ZP, diel 1. ÚSI).

Z uvedeného vyplýva, že za toto obdobie nedošlo k nesprávnemu úradnému postupu, ani k vydaniu nezákonného rozhodnutia a ani nevznikla žalobcovi v tomto období žiadna škoda.

Až 16. 04. 2002 daňový úrad vydal rozhodnutie o predbežnom opatrení spočívajúce v zákaze nakladania s nehnuteľnosťou budovou na N. v súvislosti so zabezpečením dosiahnutia účelu daňovej kontroly na dani z príjmov PO začatú 14. 12. 2001, ktorej predmetom bola daň z príjmov PO za roky 1998, 1999. Na základe kontroly bol dňa 06. 05. 2002 vyrúbený nedoplatok dane v čiastke 6 972 800,- Sk. V tejto dobe akciová spoločnosť vytvorená konateľmi žalobcu dosahovala už predpokladaný zisk a z uvedených dôvodov súd v tejto časti návrhu na zaplatenie ušlého zisku nevyhovel.“

3.3 Na odvolanie sťažovateľky aj štátu Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 14 Co 225/2009-1214 z 5. apríla 2011 rozsudok okresného súdu

a) potvrdil vo výroku, ktorým bolo sťažovateľke priznaných 548 491,46 € z titulu ušlého zisku a odmena za vypracovanie (predsúdneho) znaleckého posudku [pozri bod 3.2 písm. a) a čiastočne b) vo vzťahu k nároku v bode 3.1 písm. d)],

b) zrušil vo výroku, ktorým bola sťažovateľke priznaná náhrada odmeny správcu konkurznej podstaty [pozri bod 3.2 písm. b) vo vzťahu k nároku v bode 3.1 písm. e)] a ktorým bola zamietnutá žaloba o náhradu odmeny daňovej poradkyne [pozri bod 3.2 písm. c) vo vzťahu k nároku v bode 3.1 písm. c)],

c) potvrdil vo zvyšku výroku, ktorým bola žaloba zamietnutá [pozri bod 3.2 písm. c)].

Krajský súd po rekapitulácii skutkového stavu, jednotlivých rozhodnutí vydaných daňovými orgánmi voči sťažovateľke a obsahu znaleckého posudku súdom ustanoveného znalca na odôvodnenie svojho potvrdzujúceho výroku týkajúceho sa priznaného ušlého zisku uviedol:

«Vzhľadom na uvedené postupy daňového úradu pri vykonávaní daňovej kontroly odvolací súd považuje za správny záver prvostupňového súdu, ktorý postup daňového úradu považoval za nesprávny úradný postup v zmysle ust. § 18 zák. č. 58/1969 Zb. Pri svojom závere vychádzal z ustanovení zák. o správe daní a poplatkov č. 511/1992 Zb. majú za to, že takto vykonávaná daňová kontrola bola v rozpore so základnými zásadami daňového konania stanovenými v § 2 zák. (dbať na zachovávanie práv a právom chránených záujmov daňových subjektov, použiť len prostriedky, ktoré ich najmenej zaťažujú a umožňujú správne vyrúbiť a vybrať daň), ako aj § 15 zák., podľa ktorého daňová kontrola sa vykonáva v rozsahu nevyhnutnom na dosiahnutie účelu zákona.

Odvolací súd teda zhodne s prvostupňovým súdom konštatuje, že v danom prípade znalcom vyčíslená škoda predstavuje ušlý zisk navrhovateľa, ktorý vznikol v dôsledku jednak nezákonného rozhodnutia Ústredného daňového riaditeľstva SR č. II/212/445-7770/2000/1526-r zo dňa 12. 6. 2000 a zároveň postupmi daňového úradu počas daňovej kontroly začatej v júni 1998.

Pokiaľ v tejto súvislosti odporca tvrdí, že súd neskúmal otázku nesprávneho úradného postupu a riadil sa výlučne znaleckým posudkom, odvolací súd poukazuje v tomto smere na odôvodnenie prvostupňového rozsudku, kde tento konštatuje, že aj keď jednotlivé rozhodnutia daňového úradu boli vydané v súlade so zákonom (okrem uvádzaného nezákonného rozhodnutia) konkrétne, že mal právo pri daňovej kontrole zadržať finančné prostriedky, vydávať predbežné opatrenia, avšak samotný postup daňového úradu vo vzťahu k navrhovateľovi bol nesprávny, pretože výrazne a po dlhú dobu zasahoval do hospodárskej činnosti navrhovateľa tak, že ohrozil jeho samotnú existenciu. Žiadny iný dôvod, pre ktorý by navrhovateľ, ako fungujúca firma bol nútený postupovať spôsobom, ktorý zvolil ďalej, mohol v predmete činnosti ďalej pôsobiť, zistený nebol. Takýto postup daňového úradu možno považovať za nesprávny úradný postup, ktorý vzhľadom na zistenú škodu spočívajúcu v ušlom zisku bol dôvodom takto vzniknutého ušlého zisku a je v príčinnej súvislosti s vyčíslenou škodou.

Odporca v odvolaní opakovane poukazuje na skutočnosť, že navrhovateľovi postupom správcu dane nebola znemožnená účasť na verejnej súťaži, v tomto smere odvolací súd poukazuje na to, že v rozhodnom období od 15. 1. 1999 správca dane vykazoval u navrhovateľa nedoplatok na daniach. Z tohto dôvodu bol bezpochyby hendikepovaný v možnosti zúčastňovať sa verejných konaní a tiež iných zákaziek, ktoré vzhľadom na jeho predmet podnikania mu nepochybne sťažili pozíciu na trhu. Pokiaľ v tejto súvislosti odporca poukazuje na tú skutočnosť, že v čase, keď už bol navrhovateľ evidovaným dlžníkom, teda od 15. 11. 1999 sa nemohol zúčastňovať žiadnych verejných zákazok, pretože v tomto čase už svoj v podstate všetok majetok previedol na novozaloženú akciovú spoločnosť, odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na zvolenú metodiku výpočtu ušlého zisku, ktorá zodpovedajúcim spôsobom na tieto skutočnosti reaguje. Tvrdenie odporcu, že bol nesprávny postup pri vyčíslení ušlého zisku od 31. 12. 1998 do 31. 3. 2001, ktorý nemôže byť v príčinnej súvislosti s uvádzaným nezákonným rozhodnutím, pretože škoda nemohla vzniknúť skôr ako bolo vydané nezákonné rozhodnutie poukazujúc na rozhodnutie Krajského súdu v Nitre v obdobnej veci sp. zn. 9Co 105/2005-1281 zo dňa 4. 12. 2008, odvolací súd uvádza, že táto námietka by bola dôvodná jedine v prípade, ak by dôvodom vzniku škody bolo len uvedené nezákonné rozhodnutie a nie zároveň aj nesprávny úradný postup daňového úradu tak, ako sa konštatovalo vyššie.

Odporca poukazuje na skutočnosť, že okrem uvádzaného jediného rozhodnutia všetky ostatné predbežné opatrenia, na základe ktorých došlo k zadržaniu nadmerného odpočtu v celkovej výške 4 385 000,- Sk, boli vydané v súlade so zákonom a nikdy neboli ako nezákonné zrušené, odvolací súd poukazuje na to, že nesprávny úradný postup nespočíva v samotnej rozhodovacej činnosti, ale v nesprávnom úradnom postupe, tak ako to správne uviedol v odôvodnení napadnutého rozsudku prvostupňový súd. V tomto smere samotná skutočnosť, že tieto rozhodnutia neboli ako nezákonné zrušené, nie je relevantná...

Odvolací súd vzhľadom na vyššie uvedené považuje rozhodnutie prvostupňového súdu, v ktorej priznal navrhovateľovi ušlý zisk za obdobie od 31. 12. 1998 do 31. 03. 2001 za vecne správne, za správne považuje aj rozhodnutie, ktorým tento nárok v prevyšujúcej časti zamietol. Už z uvedených dôvodov, keď podľa názoru odvolacieho súdu vzhľadom na preukázanú skutočnosť, že v podstate s rovnakými zdrojmi (ľudskými, finančnými, materiálnymi) od tohto termínu pokračovala v činnosti navrhovateľa ním vytvorená akciová spoločnosť s tým, že od tohto termínu sa už úspešne etablovala na trhu a začala dosahovať zisky tak, ako to vyplýva z vypracovaného znaleckého posudku, od tohto termínu preto už nie je dôvodné uvažovať u navrhovateľa o ušlom zisku v súvislosti s nesprávnym úradným postupom a nezákonným rozhodnutím v zmysle zák. č. 58/1969 Zb.»

3.4 Na podnet žalovaného štátu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti výrokom rozsudku krajského súdu i okresného súdu, ktorými bolo žalobe vyhovené [bod 3.3 písm. a)]. Generálny prokurátor v ňom ako dovolací dôvod uplatnil nesprávne právne posúdenie veci okresným súdom i krajským súdom, pričom podstatu jednotlivých dovolacích námietok, z ktorých podľa neho tento dovolací dôvod vyplýval, možno zhrnúť takto:

a) Znalecký ústav ustanovený okresným súdom na podanie znaleckého posudku týkajúceho sa výšky škody a príčin jej vzniku vo svojom znaleckom posudku nevedel a nemohol posúdiť, či došlo k nesprávnemu úradnému postupu alebo k vydaniu nezákonného rozhodnutia, čo nepriamo potvrdila aj jeho zástupkyňa na pojednávaní 22. mája 2009. Otázku, či došlo k nesprávnemu úradnému postupu, prípadne k vydaniu nezákonného rozhodnutia, neskúmali ani súdy, pretože túto úlohu zjavne zverili znalcovi (znaleckému ústavu) a z jeho záverov vychádzali.

b) Súdy neskúmali, čo konkrétne je možné kvalifikovať ako nesprávny úradný postup a čo ako nezákonné rozhodnutie, ani neskúmali vzťah príčiny a následku medzi nimi a vzniknutou škodou.

c) Pokiaľ rozhodnutia daňových orgánov neboli zrušené ako nezákonné, nemožno ich postup pred vydaním takých rozhodnutí kvalifikovať ako nesprávny. Najmä vykonaná daňová kontrola, ktorá predchádzala vydaniu rozhodnutia, nemôže byť kvalifikovaná ako nesprávny úradný postup.

d) Jediným rozhodnutím daňových orgánov, ktoré bolo zrušené ako nezákonné, bolo rozhodnutie o vyrubení dane z príjmov právnických osôb z 15. novembra 1999. Vzhľadom na dátum jeho vydania však toto rozhodnutie nemôže byť príčinou ušlého zisku od 31. decembra 1998.

e) Na zabezpečenie dane vyrubenej uvedeným rozhodnutím z 15. novembra 1999 daňové orgány predbežnými opatreniami zdržali sťažovateľke jej nároky na nadmerné odpočty dane z pridanej hodnoty. Tieto predbežné opatrenia boli vydané v súlade so zákonom, pretože sťažovateľka dorubenú daň z príjmov nezaplatila. Len čo však bolo rozhodnutie z 15. novembra 1999 zrušené, zdržané nadmerné odpočty jej boli vrátené 21. marca 2001. Navyše, pri uplatnení nároku na nadmerný odpočet bol správca dane oprávnený nariadiť daňovú kontrolu a nadmerný odpočet mal vrátiť až do 10 dní od skončenia daňovej kontroly.

f) Sťažovateľke nebolo v rokoch 1998 a 1999 znemožnené zúčastňovať sa verejných súťaží, pretože jej daňové orgány v tomto období vydali potvrdenie, že voči nej neevidujú daňové nedoplatky; opačné potvrdenie jej mohol daňový orgán vydať až po 15. novembri 1999, keď vydal rozhodnutie o dorubení dane z príjmov právnických osôb. Ešte v júni však bola založená spoločnosť T., a. s., na ktorú boli z majetku sťažovateľky prevedené nehnuteľnosti a súbor hnutelných vecí (strojov, zariadení a motorových vozidiel) a ktorá sa následne (namiesto sťažovateľky) zúčastňovala verejných súťaží v rovnakých oblastiach ako sťažovateľka.

g) Dôvodom vzniku škody sťažovateľke nemohlo byť ani predbežné opatrenie z 12. apríla 1999, ktorým bolo zakázané nakladať s určitými nehnuteľnosťami, pretože toto bolo zrušené už v júli 1999 a sťažovateľka ho aj tak nerešpektovala a svoj majetok previedla na spoločnosť T., a. s.

3.5 Sťažovateľka vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu predovšetkým poukazovala na to, že dôvody mimoriadneho odvolania boli nekriticky prevzaté z podnetu žalovaného (štátu), na viacerých miestach si protirečia a nesprávne reprodujú priebeh konania a obsah jednotlivých častí spisu. V ďalšom texte polemizovala s jednotlivými dovolacími dôvodmi (ako sú zhrnuté v bode 3.4 tohto nálezu), pričom podstatu jej námietok možno zhrnúť takto:

a) Znalecký posudok sa vyjadroval len k dôvodom vzniku škody, za ktoré sa považovali postup daňového úradu počas daňovej kontroly a jeho rozhodnutia vydané v súvislosti s ňou, neskúmal však otázku zákonnosti týchto rozhodnutí a postupov.

b) Okresný súd i krajský súd vo svojich rozsudkoch prevzali záver znaleckého posudku, že tieto rozhodnutia a postupy daňového úradu sú jedinými dôvodmi vzniku škody u sťažovateľky, zároveň však samy vysvetlili, že ich nezákonnosť vyplývala z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 SŽ 134/2000.

c) Názor generálneho prokurátora, že daňová kontrola nemôže predstavovať nesprávny úradný postup a že výsledkom nesprávneho úradného postupu nemôže byť zákonné rozhodnutie, nemožno akceptovať, pričom sťažovateľka odkázala na judikatúru najvyššieho súdu, najmä R 85/2004. Oba konajúce sudy dospeli k zhodnému záveru, keď nesprávnosť (nezákonnosť) daňovej kontroly videli v jej neprimeranosti, pretože výrazne a po dlhú dobu zasahovala do hospodárskej činnosti žalobcu tak, že ohrozila jeho existenciu.

d) Už od 16. decembra 1998 boli voči sťažovateľke vydané predbežné opatrenia, ktoré možno podradiť pod nesprávny úradný postup. V dôsledku toho nemožno obmedziť skúmanie príčinnej súvislosti vzniknutej škody len na čas po vydaní rozhodnutia daňového úradu z 15. novembra 1999.

e) Súlad vydaných rozhodnutí o predbežných opatreniach (pozri bod 2.1 tohto nálezu) so zákonom je irelevantný, pretože voči sťažovateľke pôsobili neprimerane dlho a represívne, čo treba považovať za nesprávny úradný postup daňového úradu.

f) Okolnosť, že bola založená spoločnosť T., a. s., na ktorú bol prevedený majetok sťažovateľky a ktorá sa následne zúčastňovala za sťažovateľku verejných súťaží, bola

zohľadnená v tom, že náhrada ušlého zisku bola sťažovateľke priznaná len do 31. marca 2001, keďže potom už bola zisková novozaložená akciová spoločnosť.

3.6 Najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 M Cdo 17/2011 z 21. decembra 2011 zrušil rozsudok krajského súdu i okresného súdu v rozsahu, v akom boli napadnuté mimoriadnym dovolaním, a vec vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu. V odôvodnení uznesenia najvyšší súd po obsiahrej rekapitulácii priebehu konania a obsiahlej citácii právnych predpisov a všeobecných teoretických úvahách o pojmoch nezákonné rozhodnutie a nesprávny úradný postup, skutočná škoda a ušlý zisk a o pojme príčinná súvislosť (bez bližšej aplikácie týchto úvah na prerokúvanú vec) uviedol:

„Dovolací súd pri posudzovaní predpokladov zodpovednosti odporkyne (štátu, pozn.) za škodu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. je toho názoru, že súdy prvého a druhého stupňa v zmysle vyššie uvedeného nepostupovali. Nerozlišovali podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody z titulu nezákonného rozhodnutia od nároku na náhradu škody z titulu nesprávneho úradného postupu. Dovolací súd zdôrazňuje, že otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach; vyriešenie tejto otázky preto nemožno uložiť znalcovi (ten môže poskytnúť len odborné podklady, z ktorých súd pri zisťovaní skutkového stavu vychádza).

Zo spisov je zrejmé, že súdy nedôsledne skúmali zákonné podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody a to existenciu nezákonného rozhodnutia, resp. nesprávneho úradného postupu, vznik škody a príčinnú súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, t. j. vzťah príčiny a následku.

Tým, že súdy z tohto aspektu neposudzovali skutkový stav veci (či postačujú už zistené skutočnosti, resp. či je potrebné prípadné doplnenie dokazovania) v nadväznosti k právnej stránke veci, došlo k inej vade v konaní, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. b/ O. s. p. Na takúto inú vadu je dovolací súd povinný prihliadať aj z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 O. s. p.), nie je preto rozhodujúce, či bol tento dovolací dôvod v mimoriadnom dovolaní generálnym prokurátorom uplatnený alebo nie.

Pokiaľ generálny prokurátor namietal nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p., treba uviesť, že mimoriadnym dovolaním napadnuté

rozhodnutia nebolo možné podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti v nich zaujatých právnych záverov, lebo v dôsledku spomenutej procesnej vady nemožno posúdiť, či súdy správne aplikovali príslušnú právnu normu na zistený skutkový stav a či z nej vyvodili správne právne závery.

Z týchto dôvodov najvyšší súd zrušil mimoriadnym dovolaním napadnuté rozhodnutia a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243i O. s. p. v spojení s § 243b O. s. p.).“

II.

Sťažnosť a vyjadrenia účastníkov

4. Proti uzneseniu najvyššieho súdu smeruje sťažnosť sťažovateľky, v ktorej [v rozsahu, v akom bola uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 591/2012-18 z 13. decembra 2012 prijatá na ďalšie konanie] namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

4.1 K porušeniu práv sťažovateľky napadnutým uznesením malo dôjsť tým, že *«dovolací súd nikde nezdôvodňuje a vôbec sa nevyjadruje k tomu, ako naplnil zákonné podmienky na začatie konania o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora. Tieto podmienky (osobitne podmienka, že namietaným rozhodnutím odvolacieho súdu bol porušený zákon) dovolací súd neskúmal, nezaoberal sa nimi a z rozhodnutia vyplýva, že v skutočnosti nie sú splnené. Dovolací súd totiž rozhodnutiam nižších súdov vyčíta len „nesprávne rozhodnutie vo veci“, nikde však neuvádza, že týmito rozhodnutiami bol porušený zákon. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že dovolací súd konal a rozhodoval arbitrárne, v situácii, kedy vôbec konať nemal, keďže na konanie o mimoriadnom dovolaní neboli splnené zákonné podmienky.*

V odôvodnení namietaného uznesenia Najvyššieho súdu sa uvádza, že „došlo k inej vade v konaní ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. b/ O. s. p.“, pričom „na takto inú vadu je dovolací súd povinný prihliadať aj

z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 O. s. p.)“. V zmysle cit. ust. § 242 ods. 1 dovolací súd preskúma rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom s výnimkou väd podľa § 237 OSP neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, ibaže tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vzápätí však dovolací súd uvádza, že „pokiaľ generálny prokurátor namietal nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p., treba uviesť, že mimoriadnym dovolaním napadnuté rozhodnutia nebolo možné podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti v nich zaujatých právnych záverov, lebo v dôsledku spomenutej procesnej vady nemožno posúdiť, či súdy správne aplikovali príslušnú právnu normu na zistený skutkový stav a či z nej vyvodili správne právne závery“. Inými slovami – dovolací súd konštatuje, že po preskúmaní príslušného spisového materiálu nevedel posúdiť, či súdy konajúce vo veci rozhodli správne alebo nesprávne. Takýto záver je však v protiklade s predchádzajúcim odsekom, v zmysle ktorého je práve zistenie, že súd nesprávne rozhodol vo veci, nevyhnutnou podmienkou, aby sa dovolací súd odchýlil od podnetu generálneho prokurátora – a teda, aby dovolací súd zrušil preskúmané rozhodnutia kvôli inej vade, ako namietal generálny prokurátor.

Namietané rozhodnutie Najvyššieho súdu je v tomto bode vnútorne rozporné, čo znamená, že rozhodnutie je v tejto časti nepresvedčivé a arbitrárne. Navyše, skutočnosť, že takýto rozpor existuje, spochybňuje aj splnenie základných podmienok pre konanie o mimoriadnom dovolaní (v zmysle § 242 ods. 1 OSP). Generálny prokurátor totiž vo svojom mimoriadnom dovolaní namietal, že okresný aj krajský súd vec nesprávne právne posúdili. Najvyšší súd ako dovolací súd sa však nestotožnil s týmto dôvodom a v konaní o mimoriadnom dovolaní rozhodnutia okresného a krajského súdu zrušil z iného dôvodu – dôvodiac, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. V zmysle § 243i OSP sa na konanie o mimoriadnom dovolaní primerane vzťahujú ustanovenia o konaní o dovolaní (§ 242 - § 243d). V zmysle § 242 ods. 1 je dovolací súd viazaný návrhom na začatie konania o mimoriadnom dovolaní, a teda neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v mimoriadnom dovolaní, ibaže tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Ak teda nie je splnená podmienka, že iné vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, dovolací súd na tieto vady nemal

prihliadať, keďže generálny prokurátor ich vo svojom mimoriadnom dovolaní nenamietal. ...

Podstatnou námietkou dovolacieho súdu, pre ktorú tento zrušil rozhodnutia prvostupňového aj odvolacieho súdu, má byť skutočnosť, že „súdy nedôsledne skúmali zákonné podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody, a to existenciu nezákonného rozhodnutia, resp. nesprávneho úradného postupu, vznik škody a príčinnú súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom“. Táto námietka dovolacieho súdu je však nepodložená a v rozpore so skutočnosťami uvádzanými v oboch rozsudkoch všeobecných súdov. ...

Oba nižšie súdy sa zaoberali splnením (stručných) podmienok priznania nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom a nezákonným rozhodnutím, ako tieto vyplývajú zo zákona č. 58/1969 Zb. Nie je preto zrejmé, na základe čoho dovolací súd dospel k záveru, že oba súdy nedôsledne skúmali zákonné podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody. Takýto nepodložený záver je jednoznačne prejavom arbitrárneho, neodôvodneného a nepresvedčivého rozhodnutia Najvyššieho súdu SR ako dovolacieho súdu.

Najvyšší súd v namietanom rozhodnutí sa tiež nevysporiadal s vyjadrením sťažovateľa k mimoriadnemu dovolaniu, v ktorom tento obsiahlo argumentuje, akým spôsobom boli splnené zákonné podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Toto vyjadrenie najvyšší súd nijako nevzal do úvahy, jednoducho ho ignoroval a nevyhodnotil ho. Rozhodol tak jednostranne len na podklade mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, ktoré však v konečnom dôsledku poslúžilo len ako prostriedok na iniciovanie konania na najvyššom súde, keďže najvyšší súd sa napokon odchýlil aj od tvrdení uvedených v tomto podaní generálneho prokurátora.»

4.2 Namietané nedostatky napadnutého uznesenia najvyššieho súdu mali podľa sťažovateľky za následok zásah do princípu právnej istoty, ktorého súčasťou je legitímna predvídateľnosť postupu orgánov verejnej moci, ako aj do práva na spravodlivý proces. Sťažovateľka k tomu uviedla:

«Namietaným rozhodnutím Najvyššieho súdu... bol sťažovateľ ukrátený na svojom základnom práve na spravodlivý proces (v zmysle čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy..., čl. 36 ods. 1

Listiny základných práv a slobôd, čl. 6 Dohovoru...). Okrem toho sťažovateľ namieta, že rozhodnutie je v rozpore s princípom právnej istoty (vyplývajúcim predovšetkým z čl. 1 ods. 1 Ústavy..., ako aj z čl. 46 Ústavy...), ktorého imanentnou súčasťou je aj legitímna predvídateľnosť postupu orgánov verejnej moci v súlade s právom a zákonom stanovenými požiadavkami. ...

Najvyšší súd... ako súd odvolací rozhodol nezákonne a arbitrárne a svojím rozhodnutím nenaplnil obsah práva na súdnu ochranu, tak ako to bolo možné dôvodne očakávať. Medzi jeho rozhodnutím a porušením sťažovateľovho práva na súdnu ochranu je priama súvislosť.

V zmysle ustálenej judikatúry Ústavného súdu... porušením práva na súdnu ochranu je podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy... aj arbitrárnosť záveru vyvodeného v rozhodnutí všeobecného súdu (napr. rozhodnutie III. ÚS 20/04). Podľa rozhodnutia I. ÚS 215/03 „o svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení; že by zásadne poprel ich účel a význam.“

Najvyšší súd ako dovolací súd konal o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora, hoci na to neboli splnené podmienky, resp. z namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu nie je možné zistiť ich splnenie – nebolo preukázané, že rozhodnutím odvolacieho súdu bol porušený zákon, tiež nie je možné zistiť, že bol skutočne splnený dôvod na konanie, hoci najvyšší súd sa nestotožnil s návrhom generálneho prokurátora pri namietaní vady v konaní. Takéto rozhodnutie vykazuje znaky svojvôle a arbitrárnosti, keďže najvyšší súd konal, hoci konať nemal. Navyše, tento svoj postup ani nijako nezdôvodnil. Opätovne zdôrazňujeme skutočnosť, že konanie o mimoriadnom dovolaní je konaním o mimoriadnom opravnom prostriedku, smerujúce proti právoplatnému rozhodnutiu. Navyše, v predmetnej veci súdy konali už od roku 2002, resp. 2003 (!) a až v roku 2011 dospeli k právoplatnému rozhodnutiu, pričom predmetom konania je významná finančná suma a táto skutočnosť už viac ako desaťročie negatívne ovplyvňuje obchodnú činnosť sťažovateľa. Na konanie, v ktorom sa rozhoduje už o právoplatnom a vykonateľnom rozhodnutí, treba kritériá spravodlivého procesu aplikovať s adekvátnou mierou odbornosti a opatrnosti, zohľadňujúc pritom ústavné garancie práva na spravodlivý proces a princípu

právnej istoty. Ak má byť právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu zrušené v konaní o mimoriadnom dovolaní, musí tento:

- Presvedčivo preukázať splnenie všetkých nevyhnutných zákonných podmienok pre to, aby o mimoriadnom dovolaní vôbec začal konať,*
- Tieto podmienky aplikovať reštriktívne, keďže zasahuje do právoplatného rozhodnutia, a teda do princípu právnej istoty účastníkov konania,*
- Zrušenie právoplatného rozhodnutia presvedčivo a zrozumiteľne odôvodniť, aby žiadnym spôsobom nebolo možné takéto zrušovacie rozhodnutie považovať za svojvoľné, bezdôvodné a nezákonné.*

Najvyšší súd... tak nepostupoval, namietaným rozhodnutím neprimerane zasiahol do princípu právnej istoty, keďže svojvoľne neposkytni ochranu subjektívnym právam sťažovateľa v rozpore so zákonnou aj ústavnou úpravou. Najvyšší súd konal, hoci na konanie o mimoriadnom dovolaní neboli splnené podmienky. Zrušil právoplatné rozhodnutie, hoci na to neexistoval dôvod, keďže dostatočne presvedčivo a odôvodnene nepreukázal premisy, z ktorých pri rozhodovaní vychádzal.

Namietané rozhodnutie je arbitrárne a postráda presvedčivé odôvodnenie, takže je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov. Namietané rozhodnutie ignoruje účel a zmysel zákonných ustanovení upravujúcich konanie o mimoriadnom dovolaní, a to všetko na úkor subjektívnych práv sťažovateľa – predovšetkým práva na spravodlivý proces a práva na zachovanie princípu právnej istoty.»

4.3 Vzhľadom na dôvody uvedené v sťažnosti sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal tento nález (reprodukuje sa v rozsahu, v akom zostal relevantný po prijatí na ďalšie konanie:

„Najvyšší súd... uznesením sp. zn. 2M Cdo 17/2011 zo dňa 21. 12. 2011 porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1... Ústavy..., čl. 6 Dohovoru...

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2M Cdo 17/2011 zo dňa 21. 12. 2011 sa ruší a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Najvyšší súd je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia...“

5. Najvyšší súd vo svojej replike na sťažnosť zdôraznil, že dovolacie konanie vždy predstavuje stret dvoch ústavných princípov, a to práva na spravodlivé súdne konanie a princípu právnej istoty (s odkazom na II. ÚS 148/09). Dovolacie otázky treba vždy posudzovať z pohľadu oboch týchto princípov a vyriešiť ich tak, aby boli obe tieto práva zachované. Najvyšší súd nemohol dať prednosť právnej istote, pretože vada konania bola v dovolacom konaní zistená a dovolací súd na ňu musel prihliadnuť *ex officio*, aj keď ju generálny prokurátor vo svojom mimoriadnom dovolaní nenamietol. Podľa najvyššieho súdu obsahuje napadnuté uznesenie dostatok skutkových a právnych záverov, čo vylučuje jeho arbitrárnosť. Najvyšší súd v ňom nemusel dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkmi, ale len na tie, ktoré majú význam v danej veci. Dôvody napadnutého uznesenia sú zrozumiteľné a logické a nevykazujú znaky svojvôle. Sťažovateľka bude mať navyše možnosť uplatniť všetky svoje námietky v novom konaní pred okresným súdom a krajským súdom. V dôsledku toho podľa najvyššieho súdu neexistuje spojitosť medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a základným právom zaručeným v čl. 46 ods. 1 ústavy ani právom zaručeným v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Najvyšší súd preto navrhol sťažnosť zamietnuť.

6. Sťažovateľka vo svojej duplike v podstate zotrvala na svojich námietkach z ústavnej sťažnosti. V nadväznosti na argumentáciu najvyššieho súdu doplnila, že jej sťažnosť sa nezakladá na nesúhlase s právnymi alebo skutkovými závermi napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ale na absencii jeho riadneho odôvodnenia. Napadnuté uznesenie sa totiž len formálne odvoláva na uplatnený dovolací dôvod, absentuje však odôvodnenie, v čom spočíva vada konania, v čom je rozhodnutie nesprávne a v príčinnej súvislosti medzi vadou v konaní a nesprávnosťou rozhodnutia. Rozsudky okresného súdu i krajského súdu obsahujú pomerne obsiahle odôvodnenie a z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nie je vôbec zrejmé, prečo ich odôvodnenie nepovažoval za dostatočné na rozlíšenie nezákonného rozhodnutia a nesprávneho úradného postupu. Sťažovateľka sa stotožnila s požiadavkou váženía práv v dovolacom konaní, to však predpokladá, že uprednostnenie jedného z nich bude presvedčivo odôvodnené. V závere sťažovateľka upozornila na to, že vrátením veci súdom nižšieho stupňa pokračuje stav právnej neistoty, a tým aj jej ekonomické ohrozenie, a preto zotrvala na svojom sťažnostnom petite.

III.

Právne úvahy ústavného súdu

7. Sťažovateľka v zásade namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že napadnuté uznesenie riadne neodôvodňuje splnenie podmienok konania o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora a zároveň zrušením oboch rozsudkov nižších súdov zasahuje do princípu právnej istoty.

7.1 Článok 46 ods. 1 ústavy zaručuje každému právo domáhať sa ochrany svojho práva zákonom ustanoveným postupom pred súdom alebo iným orgánom. Ústavný súd však vo svojej konštantnej judikatúre v podstate rozširujúcim výkladom tohto ustanovenia zdôrazňuje, že obsahom tohto práva je právo účastníka, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa platnej a účinnej právnej normy majúcej svoj základ v právnom poriadku Slovenskej republiky (porov. IV. ÚS 77/02, č. 108/2002 Zbierky nálezov a uznesení ústavného súdu, ďalej len „Zb. ÚS“). Súd preto podľa skoršej judikatúry ústavného súdu poruší základné právo zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy vždy vtedy, keď postupuje v rozpore so zákonom upravujúcim konanie pred ním (I. ÚS 26/94, č. 2/94 Zb. ÚS). Praktickému presadeniu požiadavky zákonnosti v súdnom konaní tak slúžia okrem iného aj opravné prostriedky. Citované ustanovenie preto poskytuje rovnakú ochranu aj právu na opravný prostriedok (porov. napr. I. ÚS 53/96, č. 43/96 Zb. ÚS) vrátane tých opravných prostriedkov, ktoré možno uplatniť až proti právoplatným rozhodnutiam (teda tzv. mimoriadnych opravných prostriedkov), medzi ktoré sa zaraďuje i mimoriadne dovolanie upravené v Občianskom súdnom poriadku (porov. I. ÚS 178/08, č. 17/2009 Zb. ÚS).

Na druhej strane však ústavný súd už v rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 43/95 (č. 7/96 Zb. ÚS) označil inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí za jeden zo základných prvkov právneho štátu a za zákonný výraz naplnenia jeho požiadaviek. Súčasne ústavný súd obmedzil prípustnosť zásahov do právoplatnosti len na základe zákona a z dôvodov, ktoré sú významnejšie než je záujem štátu na právnej istote a stabilite súdnych rozhodnutí. V rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 38/99 (č. 4/99 Zb. ÚS) ústavný súd na tomto názore zotrval a doplnil, že právnú istotu vytvorenú nezmeniteľnosťou súdnych rozhodnutí treba

považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu. To samo osebe nevyklučuje existenciu mimoriadnych opravných prostriedkov, ktorými možno napadnúť aj právoplatné rozhodnutie všeobecného súdu a na základe ktorého môže dôjsť k zmene alebo zrušeniu takého rozhodnutia. Práve naopak, jednostranná preferencia záujmu na nezmeniteľnosti a záväznosti súdneho rozhodnutia by mohla mať veľmi významné negatívne dôsledky. Vo veľkej miere by sa totiž oslabila dôvera vo vecnú správnosť a spravodlivosť rozhodovania súdov (porov. § 1 OSP). Je však úlohou zákonodarcu vymedziť rozsah rozhodnutí napadnuteľných mimoriadnymi opravnými prostriedkami a dôvody ich napadnutia, ktoré sa musia obmedziť iba na najzávažnejšie pochybenia v procese alebo v rozhodnutí (porov. PL. ÚS 57/99).

Úlohou zákonodarcu (porov. čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ústavy) je tak vyvážiť a zabezpečiť praktický „súzvuk“ viacerých ústavných práv, ktoré možno vyvodit' z ustanovenia čl. 46 ods. 1 ústavy, a to práva na rozhodovanie podľa relevantnej právnej normy na jednej strane a práva na právnu istotu založenú síce (objektívne) nesprávnym, ale predsa právoplatným súdnym rozhodnutím.

7.2 S požiadavkou zabezpečiť praktický súzvuk viacerých (kolidujúcich) základných práv vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 ústavy súvisí aj úprava spôsobu rozhodovania o opravnom prostriedku. Ustanovenia ústavy v zásade nezaväzujú zákonodarcu upraviť žiadny konkrétny systém opravných prostriedkov v civilnom procese a ten má pri jeho úprave širokú mieru právno-politickej úvahy. Mysliteľný je tak systém apelačný, kasačný alebo revízny, prípadne ich rozdielne kombinácie (všeobecne napríklad Ficová, S. Systém opravných prostriedkov v civilnom procese. Bratislava : IURA EDITION, 1998). Vždy je však potrebné vnímať, že procesná úprava má vytvárať len rámec na presadenie súkromných subjektívnych práv a nemá sa stať účelom sama pre seba. Ústavnoprávne problematickou by sa úprava opravného prostriedku mohla stať vtedy, ak by jej dôsledkom bolo podstatné zníženie efektívnej možnosti na dosiahnutie cieľa súdnej ochrany – teda nastolenia stavu právnej istoty v podobe právoplatného rozhodnutia (I. ÚS 47/96, č. 3/97 Zb. ÚS, odvtedy konštantná judikatúra), prípadne ak by jej praktickým dôsledkom bol zásah do iných procesných práv (napríklad do základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy).

Je zrejmé, že k najväčšiemu napätiu medzi týmito princípmi dochádza v tzv. kasačnom systéme mimoriadnych opravných prostriedkov. Dôsledkom kasácie je totiž na jednej strane zrušenie už raz právoplatného rozhodnutia, teda odstránenie vytvoreného stavu právnej istoty, avšak bez toho, aby bol súčasne (bezprostredne) nahradený stavom novej právnej istoty v podobe nového (konečného a právoplatného) súdneho rozhodnutia. Z ústavnej požiadavky zabezpečenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy tak pre zákonodarcu vyplýva pozitívny záväzok, aby v prípade, že zavedie tzv. kasačný systém pri rozhodovaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch, zabezpečil efektívny vplyv kasačného rozhodnutia na ďalšie konanie tak, aby mohlo čo najrýchlejšie smerovať k odstráneniu obnoveného stavu právnej neistoty takým spôsobom, aby už nebol potrebný opätovný zásah vyššieho súdu na základe ďalšieho mimoriadneho opravného prostriedku. Prostriedkami takého efektívneho vplyvu je najmä záväznosť vyslovených právnych názorov v kasačnom rozhodnutí pre súdy, ktoré majú o veci znova alebo ďalej konať.

7.3 Vyváženie záujmu na správnosti súdnych rozhodnutí a na nastolení a zachovaní právnej istoty reprezentovanej ich právoplatnosťou je v zmysle uvedených právnych záverov ústavného súdu v prvom rade úlohou zákonodarcu (už cit. PL. ÚS 43/95, časť III.B), ktorého úlohou je tiež úprava procesných následkov vyhovenia mimoriadnemu opravnému prostriedku. Úlohou súdov, ktoré sú pri rozhodovaní v zmysle čl. 144 ods. 1 ústavy viazané zákonom, je pohybovať sa v tomto zákonom rámci, a tým zabezpečovať právo účastníkov na súdnu ochranu „postupom ustanoveným zákonom“ v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy. Požiadavky vyslovené v citovanej judikatúre ústavného súdu boli síce adresované v prvom rade zákonodarcovi, no podľa názoru ústavného súdu sú použiteľné a záväzné i pre všeobecný súd aplikujúci zákonné ustanovenia o mimoriadnom opravnom prostriedku. Všeobecný súd je tak povinný vykladať ustanovenia týkajúce sa mimoriadnych opravných prostriedkov práve vo svetle toho, čo vyjadruje „mimoriadnosť“ opravných prostriedkov – rovnováha medzi právnou istotou nastolenou (napadnutým) právoplatným rozhodnutím na jednej strane a záujmom účastníkov a v neposlednom rade aj spoločnosti na správnosti súdnych rozhodnutí a na zabezpečení ústavných práv účastníkov v konaní, ktoré vydaniu rozhodnutia predchádza, na strane druhej.

Táto požiadavka nevyhnutne neznamená, ako tvrdí sťažovateľka, že by sa ustanovenia o prípustnosti a dôvodnosti mimoriadneho opravného prostriedku mali vykladať vždy „reštriktívne“. Uprednostňovanie reštriktívneho výkladu by totiž znamenalo priznať „v pochybnostiach“ o výklade vždy prednosť zachovaniu právnej istoty v podobe právoplatného rozhodnutia na úkor jeho správnosti (najmä zákonnosti), hoci z už podaného výkladu vyplýva, že zmyslom úpravy mimoriadnych opravných prostriedkov je práve vyrovnanie týchto ústavných požiadaviek, ktoré vyplývajú z čl. 46 ods. 1 ústavy. Úlohou všeobecného súdu je však pri výklade jednotlivých právnych noriem upravujúcich prípustnosť a dôvodnosť mimoriadneho opravného prostriedku (ako napokon pri výklade všetkých právnych noriem) vykladať ich vždy s ohľadom na účel (*telos*), ktorému majú podľa prejavenej a poznateľnej vôle zákonodarcu slúžiť, a v súlade so systematikou zákonodarcom vymedzených dôvodov mimoriadneho opravného prostriedku. Splnenie podmienok konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku, ako aj naplnenie určitého dovolacieho dôvodu je súd povinný vyčerpávajúco odôvodniť (porov. napr. II. ÚS 58/2010 a tiež I. ÚS 252/05, č. 17/2006 Zb. ÚS). Ďalej je súd povinný v prípade, že na základe mimoriadneho opravného prostriedku dospeje k záveru, že podmienky jeho prípustnosti a dôvodnosti sú splnené a že treba prelomiť napadnuté (právoplatné) súdne rozhodnutie, využiť dostupné procesné prostriedky na to, aby takto odstránený stav právnej istoty buď okamžite nahradil „novou“ právnou istotou v podobe nového meritórneho rozhodnutia, alebo aby nižšie súdy pre ďalšie konanie zaviazal natoľko jednoznačným právnym názorom, aby bolo v ďalšom konaní možné čo najrýchlejšie dospieť k novému (právoplatnému) rozhodnutiu, o ktorom bude možné rozumne predpokladať, že bude v súlade s právnym názorom súdu, ktorý o mimoriadnom opravnom prostriedku rozhodoval.

Podľa zistení ústavného súdu uvedené závery do svojej rozhodovacej činnosti čiastočne prevzal i najvyšší súd (porov. napr. 5 Cdo 253/2008).

7.4 Z ustanovenia čl. 46 ods. 1 ústavy potom možno vyvodiť právo účastníka nebyť bez splnenia zákonných predpokladov prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku vystavený účinkom pre neho nepriaznivého rozhodnutia v opravnom konaní (II. ÚS 172/03, č. 20/2004 Zb. ÚS). Inými slovami, čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje právnú istotu vyjadrenú

právoplatnosťou a nezmeniteľnosťou súdnych rozhodnutí, do ktorej nemožno zasiahnuť rozhodnutím o mimoriadnom opravnom prostriedku bez splnenia „postupu ustanoveného zákonom“, nielen ako objektívny ústavný príkaz, ale aj ako ústavne chránené verejné subjektívne (t. j. základné) právo, ktorého porušenie možno namietat' aj s'ťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

8. Veľmi podobné je vnímanie princípu právnej istoty založenej právoplatným rozhodnutím v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 dohovoru. Už v rozsudku Veľkej komory z 28. októbra 1999 vo veci *Brumărescu* proti Rumunsku, s'ťažnosť č. 28342/95, zdôraznil, že toto právo sa musí vykladať vo svetle preambuly dohovoru, ktorá vyhlasuje právny štát za súčasť spoločného dedičstva zmluvných štátov. Jednou zo základných stránok právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorý si okrem iného vyžaduje, aby sa potom, čo súdy s konečnou platnosťou rozhodli určitú vec, ich rozhodnutie nespochybňovalo. V neskoršej judikatúre k tomu ESLP dodal, že právna istota predpokladá rešpektovanie princípu *rei iudicatae*. Tento princíp znamená, že nikto z účastníkov súdneho konania nemôže žiadať preskúmanie právoplatného a záväzného rozhodnutia len s tým cieľom, aby sa jeho vec opakovane prerokovala a aby sa o nej rozhodlo znova. Vyššie (nadriadené) súdy by v takom prípade svoje prieskumné oprávnenie mali vykonávať na účel nápravy skutkových a právnych omylov a procesných pochybení, nie opätovného prerokovania veci. Takéto preskúmanie sa nesmie stať skrytým riadnym opravným prostriedkom a sama okolnosť, že na vec môžu existovať dva názory, nie je dostatočným dôvodom opätovného rozhodovania vo veci. Odklon od týchto princípov je prípustný len z výnimočných dôvodov (porov. *Rjabich* proti Rusku, s'ťažnosť č. 52854/99, rozsudok z 24. júla 2003, ods. 52; naposledy napr. *Gridan a ďalší* proti Rumunsku, s'ťažnosti č. 28237/03, 24386/04, 46124/07 a 33488/10, rozsudok zo 4. júla 2012, ods. 13 a 14).

9. Zákonodarca upravil mimoriadne dovolanie v občianskom súdnom konaní (§ 243e až § 243i OSP) ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno napadnúť v zásade len právoplatné rozhodnutie súdu. V dôsledku toho sa na mimoriadne dovolanie vzťahujú všetky ústavné požiadavky na mimoriadne opravné prostriedky (porov. body 7.1 až 7.3 tohto nálezu), ako aj požiadavky na ne vyplývajúce z judikatúry ESLP (porov. bod 8).

9.1 Požiadavke na primerané obmedzenie dôvodov mimoriadneho dovolania učinil zákonodarca zadosť v ustanovení § 243f ods. 1 OSP, podľa ktorého bolo pôvodne možné mimoriadne dovolanie odôvodniť tým, že

a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 [t. j. a) rozhodlo sa vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát],

b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,

c) rozhodnutie vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní,

d) rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Zákonom č. 353/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o doplnení zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov, došlo s účinnosťou od 1. septembra 2003 k ďalšiemu zúženiu dôvodov mimoriadneho dovolania tým, že sa v § 243f ods. 1 OSP vypustilo písmeno c). Podľa dôvodovej správy (Národná rada Slovenskej republiky, III. volebné obdobie, tlač 226) „*bolo potrebné vypustiť dôvody, ktoré sa týkali dokazovania a následkov, ktoré posudzoval dovolací súd, ak rozhodnutie vychádzalo z nesprávne hodnoteného dokazovania. Celá konštrukcia súdneho konania je podriadená kontradiktórnosti, preto by nebolo správne keby dovolacie dôvody boli širšie ako odvolacie dôvody.*“. Ako bude vysvetlené ďalej, tento legislatívny vývoj má význam pri výklade pojmu „iná vada konania“ v § 243f ods. 1 písm. b) OSP.

9.2 Literatúra i doktrína sa zhodujú v tom, že „inou vadou konania“ uvedenou v § 243f ods. 1 písm. b) OSP sa rozumie *error in procedendo* – porušenie ustanovenia zákona upravujúceho konanie od začiatku až do skončenia (porov. Bajánková, J. In Števček,

M., Ficová, S., a kol. Občiansky súdny poriadok. Komentár. Praha : C. H. BECK, 2011, s. 687). Ako príklady sa uvádzajú nezisťovanie skutočností podstatných pre rozhodnutie, porušenie ustanovení o vykonávaní jednotlivých dôkazov, nesprávne meritórne rozhodnutie namiesto odmietnutia alebo zastavenia konania (pozri Bajánková, J. In cit. dielo), nesprávne vyhodnotenie určitej skutočnosti ako nespornej, prípadne všeobecne známej, a na to nadväzujúce nevykonanie navrhnutého dôkazu (v tomto smere napríklad Slovenský najvyšší súd, uznesenie sp. zn. Rv 109/41 z 21. novembra 1941, Úradná zbierka rozhodnutí v občianskych veciach č. 558/1941) alebo nedostatok predpísaných poučení (porov. Drápal, L., Bureš, J., a kol. Občanský soudní řád. II. díl. Komentář. Praha : C. H. BECK, 2009, s. 1918 až 1919). Dovolacím dôvodom je však takéto porušenie zákona len v prípade, ak bolo kauzálne pre nesprávne rozhodnutie vo veci. Z textu právnej normy pritom možno súdiť, že kauzalita musí byť konkrétna, preto nepostačuje len abstraktná spôsobilosť zistenej vady konania založiť nesprávnosť napadnutého rozhodnutia [porov. *verba legis* „mala za následok“ v § 243f ods. 1 písm. b) na rozdiel od formulácie „mohla mať za následok“ v § 205 ods. 2 písm. b) OSP].

9.3 Kým odlišenie inej vady konania od tzv. dôvodov zmätočnosti spravidla nespôsobuje zásadnejší problém (vzhľadom na taxatívny výpočet dôvodov zmätočnosti v § 237 OSP), problematickejšim môže byť odlišenie inej vady konania od nesprávneho právneho posúdenia. Ešte problematickejšim potom môže byť vzťah inej vady konania a zisťovania skutkového stavu.

a) Podľa judikatúry všeobecných súdov (porov. Bajánková, J. In cit. dielo) sa nesprávnym právnym posúdením veci rozumie pochybenie (omyl) súdu pri aplikácii právnej normy na zistený skutkový stav (teda *error in iudicando*), a to v podobe aplikácie nesprávnej právnej normy, nesprávneho výkladu správnej právnej normy alebo nesprávnej aplikácie (teda podradenia zisteného skutkového stavu pod jednotlivé znaky skutkovej podstaty) správne zistenej a vyloženej právnej normy. Pod tento dovolací dôvod však nemožno podradiť nesprávnu aplikáciu procesných noriem počas konania, keďže tieto sú „vadami konania“ v podobe dôvodov zmätočnosti alebo tzv. inej vady konania.

b) Pochybenie súdu pri zisťovaní skutkového stavu z vykonaného dokazovania bolo do 31. augusta 2003 osobitným dovolacím dôvodom (pozri bod 9.1). Z toho vyplýva, že takýto nedostatok nebolo dovtedy možné považovať za inú vadu konania a z dôvodovej správy k príslušnej novele Občianskeho súdneho poriadku nie je zrejmé, že by cieľom zákonodarcu bolo vypustením osobitného dovolacieho dôvodu zároveň rozšíriť pojem „iná vada konania“ podľa § 243f ods. 1 písm. b) OSP tak, aby pokrývala aj vypustený dovolací dôvod. Podľa ústavného súdu v dôsledku toho, čo bolo uvedené o ústavných požiadavkách na vymedzenie dovolacích dôvodov (pozri bod 7.1 a nasl.), nemožno dospieť k záveru, že „inou vadou konania“ je každé nesprávne zistenie skutkového stavu, ani výkladom § 243f ods. 2 písm. b) OSP (pozri aj Bajánková, J. In cit. dielo). Jedna z možných medzí definície tzv. „inej vady konania“ vo vzťahu k zisťovaniu skutkového stavu leží medzi takou situáciou, keď určitá skutková okolnosť bola súdmi nižšieho stupňa zistená (hoci prípadne aj nesprávnym uvažovaním dôkazu), a situáciou, keď určitá skutočnosť vôbec zisťovaná a zistená nebola – v tomto druhom prípade môže ísť o inú vadu konania, v prvom nie (porov. Drápal, L., Bureš, J., a kol. cit. dielo). Hoci podrobnejší výklad presahuje rámec ochrany ústavnosti a aj potreby tohto nálezu, podľa ústavného súdu sa ako jedno z ďalších možných kritérií rozhraničenia neprípustného dovolacieho dôvodu nesprávneho zistenia skutkového stavu na jednej strane a inej vady konania vo vzťahu k zisťovaniu skutkového stavu na druhej strane ponúka to, či namietaný výsledný nedostatok skutkového stavu je dôsledkom voľného hodnotenia dôkazov súdom (§ 132 OSP) alebo dôsledkom porušenia formálneho (procesného) pravidla týkajúceho sa dokazovania (napríklad, ak súd určitú listinu nesprávne považuje za verejnú, a teda to, čo je v nej uvedené, považuje za dokázané bez ďalšieho hodnotenia), prípadne výnimočne ide o zjavný rozpor medzi obsahom určitého dôkazu a zisteným skutkovým stavom, ktorý pri hodnotení dôkazov zjavne zostal nepovšimnutý (napríklad súd zistí, že dopravná nehoda sa stala v obci, a ustáli, že bolo povinnosťou vodiča neprekročiť rýchlosť 50 km/h, prehliadne však, že na fotografii z miesta nehody je dopravnou značkou obmedzená rýchlosť na 30 km/h).

10. Podľa už uvedeného nemožno napadnuté uznesenie považovať za také, ktoré spĺňa požiadavky na rozhodnutia o mimoriadnych opravných prostriedkoch vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10.1 Odôvodnenie napadnutého uznesenia sa vyčerpáva v podstate vo vete „Zo spisov je zrejmé, že súdy nedôsledne skúmali zákonné podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody a to existenciu nezákonného rozhodnutia, resp. nesprávneho úradného postupu, vznik škody a príčinnú súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, t. j. vzťah príčiny a následku.“, teda že neskúmali, či netreba doplniť dokazovanie, čo malo založiť tzv. inú vadu konania. Najvyšší súd však neuviedol jediné ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku alebo akéhokoľvek iného právneho predpisu, s ktorým by takýto postup (nedôsledné skúmanie zákonných podmienok uplatnenia nároku) mal byť v rozpore. Ako však už ústavný súd uviedol, pojem „iná vada konania“ v § 243f ods. 1 písm. b) OSP napovedá, že musí ísť o nesprávnosť, teda rozpor (nedovolenú odchýlku) procesného postupu súdu od určitého ustanovenia príslušného procesného predpisu. Odôvodnenie rozhodnutia o dovolaní alebo mimoriadnom dovolaní, ktoré v určitom postupe súdu zistí „inú vadu konania“ v zmysle § 243f ods. 1 písm. b) OSP, avšak neuvedie žiadne ustanovenie právneho predpisu, ktoré nižšie súdy mali v konaní (správne) použiť a ktoré nepoužili, prípadne ktoré použili nesprávne, je podľa názoru ústavného súdu zjavne svojvoľné (arbitrárne). Ak je dôsledkom takého rozhodnutia zrušenie už právoplatných rozhodnutí súdov a vrátenie veci na nové alebo ďalšie konanie, treba takúto svojvôľu hodnotiť ako neprípustný zásah do právnej istoty nastolenej právoplatnými rozhodnutiami, a tým do základného práva na súdnu ochranu adresáta zrušeného právoplatného rozhodnutia (porov. body 7.4 a 8 tohto nálezu).

10.2 Absencia odôvodnenia najvyššieho súdu a ústavný záujem na zachovaní účinkov právoplatných rozhodnutí nútia ústavný súd, aby sa sám zaoberal otázkou, či rozsudky okresného súdu a krajského súdu sú skutočne postihnuté tzv. inou vadou konania, ktorú im vyčíta napadnuté uznesenie najvyššieho súdu. Predovšetkým je potrebné poznamenať, že zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva takto všeobecne formulovaná procesná povinnosť súdu „dôsledne skúmať zákonné podmienky“ uplatnenia nároku. Najmä povinnosť riadne a úplne zistiť skutočný stav veci bola z Občianskeho súdneho poriadku už dávnejšie vypustená (porov. § 6 a § 153 ods. 1 OSP v znení účinnom pred 1. januárom 1992). Podľa dnešného ustanovenia § 153 ods. 1 OSP rozhoduje súd na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov a na základe

nesporných skutočností; toto ustanovenie dopĺňa ustanovenie § 132 OSP, podľa ktorého má súd prihliadať aj na všetko, čo za konania vyšlo najavo. To, v akej miere je nevyhnutné zistiť skutkový stav, zasa závisí od znakov hypotéz jednotlivých právnych noriem, ktoré sa majú na vec aplikovať, čo zasa predpokladá nájdenie správnej normy, jej správny výklad a správnu aplikáciu na daný skutkový stav.

Požiadavka „dôsledného skúmania zákonných podmienok“ vyslovená najvyšším súdom v napadnutom uznesení tak v sebe v skutočnosti skrýva viacero zásadne odlišných požiadaviek na konanie a rozhodnutie nižších súdov, a to požiadavku úplného a riadneho zistenia skutkového stavu a správneho právneho posúdenia. Nesprávne právne posúdenie veci je však osobitným (mimoriadne)dovolacím dôvodom [§ 243f ods. 1 písm. c) OSP], preto sa nemôže považovať za inú vadu konania [porov. bod 9.3 písm. a)]. Zostáva tak posúdiť v podstate to, či v prerokúvanej veci pred všeobecnými súdmi skutočne došlo k takej nedostatočnosti alebo nesprávnosti zisteného skutkového stavu pri skúmaní zákonných podmienok nároku na náhradu škody, ktoré by bolo možné posúdiť ako inú vadu konania.

Z odôvodnení rozsudkov okresného súdu i krajského súdu (pozri body 3.2 a 3.3 tohto nálezu) vyplýva, že v konaní bolo zistené a nebolo sporné, že daňová kontrola prebiehala aj na účely kontroly dane z príjmov právnických osôb za rok 1997, a to od apríla, resp. mája 1998, že v rámci tejto daňovej kontroly bolo vydaných niekoľko predbežných opatrení, ktorými bolo zasiahnuté do majetkovej sféry sťažovateľky (zadržanie nadmerných odpočtov v sume takmer 900 000 Sk a pod.), no ktoré neboli nikdy zrušené pre nezákonnosť, že výsledkom daňovej kontroly bolo okrem iného rozhodnutie správcu dane z 15. novembra 1999, ktorým bola sťažovateľke dorubená daň z príjmov právnických osôb v sume takmer 7 miliónov Sk, že toto rozhodnutie bolo zrušené ako nezákonné rozsudkom najvyššieho súdu a že v novom rozhodnutí z 28. novembra 2001 bola dorubená suma dane už „len“ 37 600 Sk. Ďalej bolo zo znaleckých posudkov zistené, že uvedené opatrenia mali negatívny vplyv na podnikanie sťažovateľky, zhoršenie jej hospodárskej situácie a zníženie zisku, ktorý by bez týchto opatrení (zrejme) bola dosiahla. Konajúce súdy ďalej výslovne uviedli, že sú si vedomé toho, že žiadne z predbežných opatrení vydaných voči sťažovateľke počas daňovej kontroly nebolo zrušené ako nezákonné, hoci to je predpokladom uplatnenia nároku

zo zodpovednosti štátu za nezákonné rozhodnutie (§ 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Napriek tomu však dospeli v podstate k záveru, že celú daňovú kontrolu vykonávanú voči sťažovateľke vrátane predbežných opatrení vydaných v rámci nej treba považovať za nesprávny úradný postup, pri ktorom zrušenie alebo deklarácia jeho nezákonnosti nie je podmienkou uplatnenia nároku (§ 18 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.). Keďže znalecké posudky skúmali vplyv celej daňovej kontroly na hospodársku situáciu sťažovateľky a v podstate uznali príčinnú súvislosť medzi ňou a poklesom ziskovosti sťažovateľky a súde vyhodnotili túto daňovú kontrolu vrátane vydaných predbežných opatrení ako nesprávny úradný postup, je podľa názoru ústavného súdu úplne zrejmé, že súde „dôsledne skúmali“ tak podmienky nároku na náhradu škody v dôsledku nezákonného rozhodnutia, ktorých naplnenie neuznali, ako aj podmienky nároku na náhradu škody v dôsledku nesprávneho úradného postupu, s ktorých splnením sa v prerokúvanej veci stotožnili. Otázka, či je takýto výklad zaujatý oboma súdmi správny, je, ako už bolo uvedené, otázkou právneho posúdenia veci (pozri ďalej bod 10.5), čo však zakladá iný dovolací dôvod, na ktorý však dovolací súd prihliada len v rámci (mimoriadne)dovolacích dôvodov uplatnených (mimoriadnym) dovolateľom, t. j. generálnym prokurátorom.

Podľa názoru ústavného súdu tak najvyšší súd nemohol ústavne akceptovateľne dospieť k záveru, že súde „*nedôsledne skúmali zákonné podmienky*“ nároku na náhradu škody v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., ani k záveru, že ich právoplatné rozsudky treba kvôli výskytu inej vady konania podľa § 243b ods. 2 (v spojení s § 243h) OSP zrušiť. Ak tak najvyšší súd napriek tomu v napadnutom uznesení urobil, porušil tým práva sťažovateľky zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy i v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10.4 Zásah do práv sťažovateľky je navyše umocnený tým, že najvyšší súd v dôsledku nesprávneho zistenia inej vady v konaní zrušil rozsudky krajského súdu aj okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Keďže platná právna úprava (na rozdiel napríklad od § 477 Civilného súdneho poriadku č. 113/1895 r. z. účinného na území Českej republiky pred 1. januárom 1951) nerozlišuje medzi zrušením rozsudku a zrušením jemu predchádzajúceho konania, tak dôsledkom zrušenia rozsudku súdu prvého

stupňa je to, že konanie sa vracia do momentu tesne pred vyhlásením tohto rozsudku. V zásade by bolo teda možné vychádzať aj z toho, že zrušením rozsudku súdu prvého stupňa sa bez ďalšieho neruší napríklad jeho uznesenie, ktorým bolo dokazovanie vyhlásené za skončené (§ 120 ods. 4 OSP), a prvostupňový súd tak môže bez ďalšieho považovať dokazovanie naďalej za skončené a určiť len termín na vyhlásenie nového rozsudku (§ 156 ods. 2 OSP *per analogiam*). V tu prerokovanej veci je však zrejmé, že ak má okresný súd skutočne rešpektovať právny názor vyslovený v zrušovacom uznesení najvyššieho súdu (porov. tretí odsek jeho odôvodnenia citovaný v bode 3.6 tohto nálezu), bude nútený svoje uznesenie o skončení dokazovania zrušiť a v dokazovaní (a tým v ďalšom konaní) pokračovať. Tým sa však žalovanému štátu, ktorý bol pôvodne neúspešný, opätovne vytvorí priestor na otvorenie celej prerokovanej veci, najmä na navrhovanie nových dôkazov a uplatňovanie nových skutočností (§ 120 ods. 4 OSP *a contrario*). V dôsledku nedostatočného usmernenia najvyššieho súdu v jeho uznesení nebude okresnému súdu vôbec zrejmé, aký postup a rozhodnutie má zvoliť, aby naplnil požiadavku „*dôsledného skúmania zákonných podmienok na uplatnenie nároku na náhradu škody*“. To je však vo výsledku to isté, akoby sa celé konanie začalo znova od počiatku a doterajších desať rokov v podstate vyšlo navnivoč.

Takýto postup však podľa názoru ústavného súdu vyloženého v bode 7.2 tohto nálezu nemožno akceptovať nielen z hľadiska práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného taktiež v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale ani z hľadiska ďalšieho aspektu práva na spravodlivé súdne konanie, ktorým je požiadavka na rovnosť zbraní (podobne čl. 47 ods. 3 ústavy). Je totiž zrejmé, že účastník, ktorý bol v pôvodnom konaní neúspešný napríklad z dôvodu, že neunesol dôkazné bremeno, môže v novom konaní (poznajúc už názor súdov všetkých inštancií) tieto následky svojej procesnej zodpovednosti odvrátiť, keďže sa mu opätovne otvára možnosť neobmedzene prednášať nové dôkazy a námietky. Ale aj v ostatných prípadoch sa tým umožňuje pôvodne neúspešnému účastníkovi využiť znalosť argumentácie súdov, ktoré vo veci už raz rozhodli, na precizovanie svojich zanedbaných prednesov a podaní, prednesenie zanedbaných alebo opomenutých námietok, teda na opätovný pokus o odvrátenie následkov neunesenia procesnej zodpovednosti v podobe svojho neúspechu v (pôvodnom) konaní.

10.5 Z obsahu rozsudkov okresného súdu a krajského súdu na jednej strane (pozri body 3.2 a 3.3 tohto nálezu) a obsahu mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora na strane druhej (pozri bod 3.4) je zrejmé, že kľúčový bod sporný medzi nimi možno zjednodušene formulovať takto: má nezákonnosť rozhodnutia o dorubení dane, ktoré bolo výsledkom daňovej kontroly, počas ktorej boli daňovému subjektu ukladané rôzne povinnosti a obmedzenia v podobe (aj) predbežných opatrení, samo osebe za následok aj nezákonnosť celej daňovej kontroly vrátane vydaných predbežných opatrení, hoci tieto samy nikdy ako nezákonné zrušené neboli? Takáto otázka je podľa názoru ústavného súdu jednoznačne otázkou právnou, ktorú treba riešiť výkladom príslušných ustanovení zákona č. 58/1969 Zb. Kým krajský súd a okresný súd túto otázku zodpovedali v podstate kladne, generálny prokurátor vo svojom mimoriadnom dovolaní navrhuje zodpovedať ju záporne a striktnejšie sa držať systematiky a textu zákona č. 58/1969 Zb. Je úlohou najvyššieho súdu rozhodnúť, ktorý z týchto výkladov (alebo aký iný výklad) je správny. Ústavný súd, samozrejme, nepopiera, že ide o mimoriadne náročnú právnu otázku, keďže pri nej prichádzajú do úvahy viaceré interpretačné postupy, ktoré môžu viesť dokonca k diametrálne odlišným záverom, takže konečné rozhodnutie musí byť výsledkom váženia mnohých argumentov. Práve ovplyvňovanie a zjednocovanie judikatúry vyslovovaním zásadných právnych názorov na výklad jednoduchého (podústavného) práva je však podľa názoru ústavného súdu neodňateľnou úlohou najvyššieho súdu pri napĺňaní princípu právnej istoty ako súčasť právneho štátu.

V nadväznosti na vyriešenie tejto otázky je potom možné a potrebné zvoliť aj spôsob rozhodnutia najvyššieho súdu vo veci. Ústavný súd považuje za potrebné opätovne upozorniť na ústavnoprávny rozmer spôsobu rozhodovania v prípadoch, keď sa zasahuje do už právoplatného rozhodnutia (pozri úvahy v bode 7.2 a 10.4). Ustanovenie § 243b ods. 2 (v spojení s § 243i ods. 2) OSP ukladá najvyššiemu súdu povinnosť zmeniť dovolaním napadnuté rozhodnutie, ak má najvyšší súd na takéto rozhodnutie vytvorený dostatočný skutkový podklad. Je zrejmé, že zmena právoplatného rozhodnutia na rozdiel od jeho zrušenia síce do raz vytvoreného stavu právnej istoty zasahuje, zároveň však novovytvorený stav právnej neistoty odstraňuje okamžitým nastolením právnej istoty novej. Prekvapivým

momentom vyplývajúcim z takého spôsobu rozhodovania možno podľa názoru ústavného súdu efektívne čeliť nariadením pojednávania pred dovolacím súdom, ktoré Občiansky súdny poriadok umožňuje v § 243a ods. 1 (v spojení s § 243i ods. 2) OSP. Takýto postup, teda konečné rozhodnutie dovolacieho súdu vo veci samej s prípadným konaním dovolacieho pojednávania možno podľa názoru ústavného súdu vzhľadom na počet vecí, u ktorých by tento postup prichádzal do úvahy, a s tým spojenú nevýznamnú záťaž pre dovolací súd, považovať za efektívnejší spôsob napĺňania ústavných požiadaviek vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 i čl. 48 ods. 2 ústavy než zrušovanie rozhodnutí nižších súdov (len) kvôli nesprávnemu právnemu posúdeniu vecí.

Pokiaľ najvyšší súd pri rozhodovaní o (mimoriadnom) dovolaní pristúpi ku kasácii napadnutého rozhodnutia, je podľa názoru ústavného súdu potrebné dôsledne skúmať, či je nevyhnutné zrušiť z rovnakého dôvodu aj rozhodnutie súdu prvého stupňa, a tým zmať efekt vytvorený tým, že na vec sa vzťahujú obmedzenia vyplývajúce z úpravy odvolacieho konania. Na druhej strane je v prípade kasácie rozhodnutia nevyhnutné, aby z odôvodnenia dovolacieho rozhodnutia bol dostatočne jasne odvoditeľný zrozumiteľný záväzný právny názor (§ 243d ods. 1 druhá veta v spojení s § 243i ods. 2 OSP), ktorým sa majú sudy v ďalšom (novom) konaní spravovať.

11. Zo všetkých týchto dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 M Cdo 17/2011 z 21. decembra 2011. V nadväznosti na to potom ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon ústavnom súde“) toto uznesenie zrušil a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd tak bude povinný znova prerokovať mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora a rozhodnúť o ňom, pričom bude viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze.

IV. Záver

12. Ústavný súd v súlade s § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, keď za dôvody hodné osobitného zreteľa považoval už samo vyhovie sťažnosti, zaviazal najvyšší súd na úhrady trov konania úspešnej sťažovateľke.

Určené trovy uhradí najvyšší súd do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu do rúk advokátky JUDr. E. K. (§ 149 ods. 3 OSP v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde). Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou za tri účelne vykonané úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia z 26. marca 2012, spísanie sťažnosti z 27. marca 2012 a zaujatie stanoviska k vyjadreniu najvyššieho súdu z 28. februára 2013). Za dva úkony vykonané v roku 2012 patrí odmena v sume dvakrát po 127,16 €, teda 254,32 €, a dvakrát režijný paušál v sume po 7,63 €, teda 15,26 €, a za jeden úkon vykonaný v roku 2013 patrí odmena v sume 130,16 € a režijný paušál v sume 7,81 €, preto trovy právneho zastúpenia pre sťažovateľku predstavujú celkovú sumu 407,55 € v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľkou rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

13. Ústavný súd tento nález prijal na neverejnom zasadnutí potom, čo so súhlasom oboch účastníkov upustil od verejného ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

14. Vzhľadom na uvedené dôvody rozhodol senát ústavného súdu tak, ako to je uvedené vo výroku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. septembra 2013